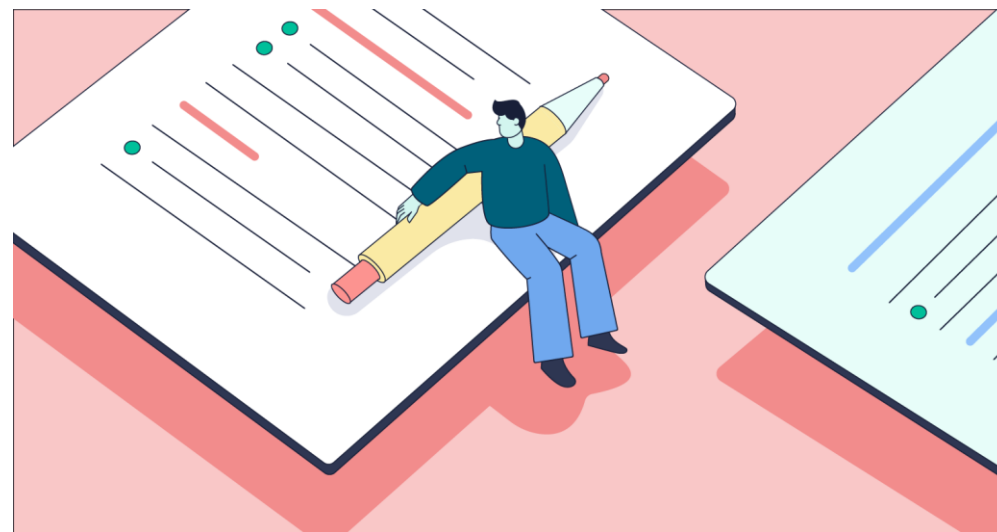

Reprodukciós döntések a kutyatartó nők körében

Ivett Szalma – Pélyi Lóránt – Udvari Orsolya
2024.05.13.

Az előadás menete

- **Háttér**
- **Kutatási célok és kérdések**
- **Elméleti keret**
- **Adatgyűjtés és módszertan**
- **Eredmények**
 - A kutyák szerepei a résztvevők életében
 - Akadályok a gyermekvállalás előtt
 - Anyagi nehézségek
 - Érzelmi akadályok
 - Munka-magánélet összeegyeztetése
 - Párkapcsolat és szülőség vs. kutyatartás egyedül
 - Makro tényezők
 - Különbségek és hasonlóságok a kutyatartás és gyermeknevelés között
- **Konklúzió**

Háttér

- A 21. századra a fejlett világ társadalmaiban megváltozott a háziállatok szerepe az emberek életében. háziállatok □ társállatok (Turner 2006; Volsche 2018).
 - Az 1970-es évek óta az intimitás új formái alakultak ki az emberek és a társállatok között □ 'hibrid' háztartások (Franklin 2006).
- Második demográfiai átmenet (Lesthaeghe and van de Kaa 1986)
 - Acsalád előtérbe helyezése □ individuum központisága (Spéder - Kapitány 2006).
 - A házasságkötési arány csökkenése, amit a válási arányok növekedése, az anyaság késleltetése és a gyermekmentes életmódot választók arányának növekedése kísér

Háttér II.

➤ Magyarországon az emberek 36%-nak van kutyája.

A háziállatok családtagnak tekinthetők.

Egy háziállat betölthet olyan fontos szerepet egy ember életében, mint a saját gyereke

- Nincs szignifikáns különbség az alapján, hogy valakinek van-e vagy nincs gyermeke.
- Nincs szignifikáns különbség a nemek között.

Kutatási célok és kérdések

Célok:

- Korábbi kutatások azt mutatják, hogy azok a kutyatartók, akik családtagként tekintenek a háziállatokra, hajlamosak gyermeki státuszt tulajdonítani a kutyának (Owens-Grauerholz 2018; Shir-Vertesh 2012; Laurent-Simpson 2017), ami felveti a kérdést, **hogyan befolyásolhatja a kutyatartás a reprodukciós döntéseket**

Elméleti keret

Elméleti keret: A társállatok diverz szerepei a családi dinamikában

- Shir-Vertesh (2012) négy mintázatot azonosított azt illetően, hogy a családok hogyan értelmezték a társállatok státuszát:
 - a kutya mint “előgyerek”
 - a kutya mint “gyerekhelyettesítő”
 - a kutya mint “fél-gyerek”
 - a kutya jelentősen különböző a gyerektől
- Rugalmas személyiség (flexible personhood): Egy emberi gyerek érkezése gyakran arra készíteti a szülőket, hogy átgondolják a kutyájukkal való kapcsolatukat, néha megfosztva azt a "gyermek" vagy "pótgyermek" státuszától..
- Ezzel párhuzamosan a család dinamikájában bekövetkező változások a kutya szerepének újraértékelésére készíthetnek, ami néha megerősíti a kötődést, és a kutya státuszát a gyermekéhez hasonlóvá emeli.

Elméleti keret: Gyermektelenség és háziállattartás

Laurent-Simpson (2017) tanulmányában a hangsúly kifejezetten a kutyatulajdonosokra irányult, azzal a céllal, hogy feltárja a háziállattartás különböző szempontjait, beleértve a gyermektelenségre vonatkozó döntések háttérében álló indokokat.

- a társállattartás preferenciája a gyermekvállalás helyett
- költség-haszon elemzés mérlegelése a szülőséget illető döntéshozatallal kapcsolatban
- az ember-állat kötődés szerepe az egyébként az emberi utódok felé irányuló gondoskodási hajlamok kielégítésében

- A gyermektelen résztvevők többsége nem a társállatoknak tulajdonította gyermektelenségét; ehelyett az okok között olyan tényezők szerepeltek, mint az oktatás szerepe, a karrierépítés, illetve az időhiány.

- Gyakran úgy tekintettek a társállatokra, mint a gyermekvállalás alternatívájára.

Peterson & Engwall (2019) 15 gyermektelen nővel készített interjút. Azok a megkérdezettek, akiknek volt kutyájuk, arról számoltak be, hogy anyai ösztöneik nem a kisgyermek, hanem a kutyáik iránt ébredtek fel.

Adatgyűjtés és módszertan

Adatgyűjtés és módszertan 1

- Feltáró kutatás □ kvalitatív módszertan
- Két kutatócsoport együttműködése
 - Etológusok és szociológusok
 - Kubinyi Enikő és Szalma Ivett vezetésével
- Minta
 - 25-45 kor közötti nők
 - Budapestről és a környező, külvárosi részektől
 - Magas iskolai végzettséggel rendelkezők
- 28 félig strukturált interjú

A résztvevők demográfiai adatai

Csoport		Résztvevők száma
Kor (csoportok szerint)		
	25–29	5
	30–34	10
	35–39	6
	40–45	7
Legmagasabb iskolai végzettség	Középiskola	2
	Középfokú	1
	Egyetem/Alapképzés	17
	Egyetem/Mesterképzés	8
Tartózkodási hely	Főváros	21
	Other town or city	6
	Külföld	1
Párkapcsolati státusz	Házas	15
	Élettársi kapcsolat	7
	LAT	1
	Egyedülálló	5
Szülői státusz	Egy gyermek	13 (6 3 év alatti gyermek, 6 3-12 év közötti gyermek, 1 12 év feletti gyermek)

Adatgyűjtés és módszertan 2

- Az interjúk fókusza
 - A kutyatartás reprodukciós döntésekre gyakorolt hatásának feltárása
 - Hasonlóságok és különbségek azonosítása a kutyatartás és a gyermeknevelés tapasztalatai között
- A résztvevők kapcsolati hálózatainkon keresztüli toborzása □ hólabda módszer
- Az interjúk hossza 40-60 perc között mozgott
 - A többségük személyesen került felvételre
- Az interjúk elemzése és kódolása (Excel)
 - A kutatócsoport összes tagja, együttműködve
 - A kutyatartással, a reprodukcióval és a termékenységgel kapcsolatos, a szövegből kirajzolódó fő témák azonosítása

Eredmények

A kutyák szerepe a résztvevők életében I.

- A résztvevők mindegyike családtagként tekintett a kutyájára.
- Néhányan közülük előgyermeküknek tekintették őket.

„Úgy is szoktuk mondani, hogy ő a nulladik gyerek. Ilyen kis. Igazából nem azért vettük, hogy gyakorlás, de egyébként egy ilyen felkészítésnek szerintem nem rossz a gyerekvállaláshoz.” (Bianca, 30 éves, szülésznő, gyermektelen)

- A baba érkezése befolyásolhatja a kutya "előgyerek" szerepét, mivel helyét az emberi gyermek veszi át. (változó, rugalmas szerepek).

„[...] ha így választani kéne egy tűz esetén, odabent, hogy így szörnyű, és ennél szerintem egy kicsit realisabb, amikor az volt a kérdés, hogy mi van, hogyha Jancsi mondjuk allergiás lesz a kutyaszőrre? És hát ott nyilván az, hogy kipróbálunk mindenféle praktikát, de hogyha tényleg az a vége, hogy semmit se használ, akkor az van, hogy sajnos, akkor tényleg. Szóval hogy akkor a Jancsi győz.” (Nora, 32 éves, pszichológus, anya)

- Miután a gyerekek idősebbek, a kutya szerepe visszaválthat a gyerek státuszba.

„... ugye nálunk a gyerekek nagyok lettek, és most kvázi ők a gyerekeink.” (Emily, 45 éves, anya)

A kutyák szerepe a résztvevők életében II.

- Néhány résztvevő, úgy tekint háziállatára, mint "valami gyermekhez hasonlóra" (félgyerek), a helyettesítő és az előgyermek között.

„... ez nagyon hülye megfogalmazás, mert mióta van gyerekem, tudom, hogy nem azt jelenti, mintha lenne gyereked, de valahogy mégis mintha a gyerekeim lennének ...” (Lucy, 42 éves, anya)

- Ugyanakkor a résztvevők egy része úgy tekintett a kutyájára, mint ami teljesen eltér a gyerektől.

„[...] szerintem nagyon jó dolog a kutyatartás, meg nagyon szeretem, meg ilyesmi, de hogy így számomra legalábbis köze nincs a gyerektartáshoz. Na jó, az nem igaz, hogy köze nincs, mert nyilván vannak párhuzamok, de én olyan mértékben vágyom kisgyerekkoromtól, vagy a terveim között a gyerekvállalás olyan fontos, hogy így életemben nem tudnám elképzelni, hogy az, hogy van kutyám vagy háziállatom, az helyettesítheti azt..” (Sophie, 27 éves, tanuló, gyermektelen)

- Számos esetben a kutyákat a gyermekek helyettesítőinek tekintették.

„Olyan, mint egy újszülött. Úgyhogy ennyi. Van egy gyerekem, akiről fotókat kell posztolnom, és mindenkinek meg kell mutatnom, hogy milyen cukrosan alszik, össze van bújva a radiátor mellett betakarva.” (Zoe, 36 éves, grafikus-tervező, gyermektelen)

Költség-haszon elemzés: kutyatartás vs. gyermekvállalás

Anyagi nehézségek

- A pénzügyi korlátok kulcsfontosságú akadályként merültek fel, a résztvevők a gyermekneveléssel járó költségek miatt aggódtak.

„Hát a mostani helyzetet, hogy minden olyan drága, és hogy azért sok minden kell egy gyereknek, és hát azt fel is kell nevelni, ugye. Szóval hát a pénzügyi dolgok szerintem, ami nehéz.” (Dolores, 28 éves, belsőépítész, LAT, gyermektelen)

- Több gyermekvállalást tervező interjúalany reméli, hogy saját otthon tud majd birtokolni.

„Azért nem szeretnék albérletben gyereket szülni, jó lenne, hogyha lenne egy stabilitása a lakhatásomnak. (Barbara, 28 éves, pénzügyi tisztviselő, élettársi kapcsolat, gyermektelen). Azt is elmondta, hogy a gyermekvállalás számos költséggel jár, a pelenkától kezdve a babakocsin át a megfelelő oktatásig, amit jelenleg nem tud megfizetni.

- Kutyafajta alkalmazkodni tud az anyagi helyzetéhez.

- *„Tehát a Mancsi az egy rottweiler kellett volna, hogy legyen. Csak akkor mondtam, hogy nem. Én azt nem tudom eltartani. Tehát az egy nagy kutya, az sokat eszik nekem arra, akkor pénzem nem volt. Úgyhogy nem választottam.”* (Margaret, 27 éves, angoltanár, LAT)

Költség-haszon elemzés: kutyatartás vs. gyermekvállalás

Érzelmi akadályok

„érzelmileg ott kell lenni folyamatosan. És hogy a saját dolgaimat itt háttérbe szorítani, és ez nekem iszonyatosan nehezen megy, ezért pár havonta van egy ilyen kiborulásom. Amit nyilván másképp is lehetne csinálni, de hogy egyszerűen ott még nem vagyok, hogy ezzel tudjak foglalkozni.” (Alice, 34 éves, főállású anya, házas, 6 éves gyermekkel).

„...amikor 0-24-ben csak a gyerek van, az azért az kemény, azért az húzós tud lenni.” Míg a kutyánál nem így látja a helyzetet: *„Úgy mondanám, hogy azért az nagy különbség a kutya és a gyereknevelés között, hogy például a kutyát otthon hagyhatod 3-4 órára, ha el akarsz valahova menni, egy kisgyereket nyilván nem.”* (Khloe, 40 éves, nemzetközi kapcsolatok szakértő, házas, 4 éves gyermekkel).

Költség-haszon elemzés: kutyatartás vs. gyermekvállalás

Munka-magánélet összeegyeztetése

„... van egy kolléganőm, aki elment tavaly szülni, és igazából én vettem át a helyét, és én járhatok ilyen tanfolyamokra helyette, ilyen angoltanfolyamra, satöbbi. És azóta visszajött ilyen részmunkaidőben, de ugye nem járhat, szóval ezt így meg is jegyezte, hogy ez miatt van.” (Maya, 30 éves, bérszámfejtő, házas, gyermektelen)

„Home office, a lehető legjobb. Itt vannak a kutyák mellettem, ennél jobb munkát nem tudok elképzelni. [...] Hát szerintem nem tudnék tanítani, hogyha lenne egy gyerekem. Úgyhogy ez egy előny, mert ugye hát nem mondhatom azt, hogy tartom az órát, és akkor bocsika, akkor én most szoptatok, tehát ez persze szóba se jöhet.” (Margaret, 27 éves, angoltanár, LAT, gyermektelen)

Költség-haszon elemzés: kutyatartás vs. gyermekvállalás

Párkapcsolat

- Számos megkérdezett nyilatkozott úgy, hogy partner nélkül vállaltak kutyát, és önállóan is képesek voltak megbirkózni a kutyatartással járó felelősséggel. A megkérdezettek egyike sem döntött vagy döntene úgy, hogy egyedül vállal gyermeket. Úgy vélték, hogy ehhez a felelősséghez legalább két emberre van szükség.

„... szerintem a legnehezebb megtalálni a megfelelő partnert, akiről biztosan tudod, hogy társad lesz ezen a területen és akivel együtt fel is fogod tudni ezeket a gyerekeket nevelni.” (Brooke, 43 éves, ápo, házas, 10 éves gyermekkel)

Cost-benefit analysis of having children vs. having dogs

Makro tényezők

- *„Hát a szorongásomat azt befolyásolja, de a gyerekvállalási motivációimat nem, mert egyszerűen nem tudom elképzelni, hogy ez a szorongás, a klímaszorongás, meg a jövőn való szorongás, így felülemelkedjen azon, hogy akarok-e gyereket vagy sem.”* (Sophie, 27 éves, tanuló, szingli, gyermektelen)
- *„ ... nem hiszem, hogy túl pozitív irányba mennek most a dolgok sok tekintetben, de azért mondjuk annyira borulatóak sem vagyunk, hogy emiatt mondjuk nem vállalnánk be a tesót.”* (Khole és párja, akik második gyermeküket tervezik.).
- Több válaszadó jelezte, hogy a Covid-19 világjárvány idején döntöttek úgy, hogy kutyát szereznek be.

Különbségek és hasonlóság a kutyatartás és gyermekvállalás között

- Több interjúalany rámutatott a kutyák és a gyermekek által kiváltott gondoskodási vágy és anyai ösztönök hasonlóságára.
 - *„Tehát, hogy tényleg vannak anyai ösztönök a gyerekekkel is, és így szerintem a kutyával is.”* (Emily, 45 éves, vállalkozó, házas, 14 éves gyermekkel)
- Számos interjúalany kiemelte, hogy a kutya és a gyermek között fontos különbség a várható élettartam.
 - *„...az embernek, hogyha gyereke van, tehát, hogy van valaki kisebb, akiről gondoskodik, az így általában normális esetben, nyilván, hogyha vannak szörnyű esetek, de nem hal meg előtte, hanem az, akiről gondoskods, az felnő, és túlél téged. És a kutya kicsit úgy a hasonló szerep, mert gondoskods róla egy ilyen kicsi, védtelen izé, és hogy biztos, hogy meg fog előtted halni.”* (Sophie, 27 éves, tanuló, szingli, gyermektelen)
 - Az interjúk alapján a gyermekvállalás korhatára 40 év körülre tehető, míg ez a határ a kutyavállalásnál későbbre tolódik ki, egyesek a 70 év feletti kutyatartást felelőtlenségnek tartják a tulajdonos esetleges elhalálozásával kapcsolatos aggodalmak miatt.
- Egy másik jelentős különbség a kutyatartás és a gyermekvállalás között az a biztosíték, hogy a szülő az élet későbbi szakaszaiban, különösen nyugdíjas korában számíthat a gyermeke támogatására.
 - *„Ez a gyerek botlék szempontból is ilyen nehéz, hogy akkor nem pótolja ilyen szempontból se a gyereket, mert egy gyerekre tudsz számítani nyugdíjas korodban, a kutyára meg nem mert valószínűleg addigra nem lesz.”* (Pamela, 26 éves, dietetikus, webfejlesztő, részben LAT, gyermektelen)

Konklúzió

- A korábbi kutatásokkal összhangban azt találtuk, hogy minden egyes megkérdezett családtagként tekint kutyájára (Laurent-Simpson 2017). Sőt, a legtöbb ember a háziállatát a gyermekekhez hasonló státuszúnak tekinti, ahogy azt Volsche és szerzőtársai (2022) és Laurent-Simpson (2017) kutatásai is kimutatták.
 - Sok fiatal pár és családalapítás előtt álló egyén gyakran úgy tekint a kutyájára, mint első gyermekére, mivel úgy gondolja, hogy az segít felkészülni az anyasággal és szülőséggel járó felelősségre.
 - A gyermek születésekor a kutyák gyakran elveszítik azt a pozíciójukat, hogy a háztartáson belül a figyelem középpontjában legyenek, a kisgyermekes anyukák leírásai alapján.
 - A legkevésbé gyakori minta az volt, amikor a gyermektelen fiatal nők a kutyájukat valami a gyerektől teljesen eltérő pozícióban látták.
- A nők számos olyan okot említettek, amelyek megnehezítik a gyermekvállalást, amelyek azonban nem jelentkeztek a kutyatartásnál.
- A gyermeknevelés és a kutyatartás közötti elsődleges különbség az volt, hogy míg a nők képesek önállóan gondoskodni a kutyáról, mivel kevesebb felelősséggel jár, mint egy kisgyerek, míg a gyereknevelés esetében ez nem volt így.
- Ezen akadályok némelyikét a családpolitika nem célozza meg, mivel hatáskörén kívül esik, mint például a megfelelő partner megtalálása; vagy bár léteznek családpolitikai eszközök, azok úgy tűnik, nem elég hatékonyak, mint például az anyagi biztonság nyújtása.

Az elemzés korlátai

- A kutatásba kizárólag nagyvárosban élő, magas iskolai végzettségű nőket vontunk be. Fontos lenne látni, hogy az alacsonyabb iskolai végzettségű nők reprodukciós döntései hogyan alakultak.
- Emellett ez egy keresztmetszeti vizsgálat, így nem lehet teljes képet kapni arról, hogyan változott a kutya szerepe egy jelentős életesemény után.

Hivatkozások

- Franklin, A. (2006). “Be [a] ware of the Dog”: A Post-Humanist Approach to Housing. *Housing, Theory and Society*, 23(3), 137–156. <https://doi.org/10.1080/14036090600813760>.
- Laurent-Simpson, A. (2017). “They Make Me Not Wanna Have a Child”: Effects of Companion Animals on Fertility Intentions of the Childfree. *Sociological Inquiry*, 87(4): 586-607.
- Lesthaeghe, R. – van de Kaa, D. (1986). Twee demografische transitie's? (Two demographic transitions?). In Lesthaeghe, R. – van de Kaa, D. (szerk.) *Bevolking—Groei en krimp, mens en maatschappij*. Deventer: Van Loghum Slaterus, 9–24
- Owens, N. – Grauerholz, L. (2018). Interspecies parenting: How pet parents construct their roles. *Humanity & Society*, 43(2), 96–119. <https://doi.org/10.1177/0160597617748166>.
- Peterson, H. – Engwall, K. (2019). “Why Would You Want a Baby When You Could Have a Dog?” Voluntarily Childless Women’s “Peternal” Feelings, Longing and Ambivalence. *Social Sciences*, 8(4), 126. <https://doi.org/10.3390/socsci8040126>.
- Shir-Vertesh, D. (2012). “Flexible Personhood’: Loving Animals as Family Members in Israel.” *American Anthropologist* 114(3):420–32.
- Spéder, Zs. & Kapitány, B. (2006). „Szülővé válás az ezredforduló után: a strukturális körülmények és a tudati tényezők szerepe az első gyermek vállalásakor” In Kolosi T. – Tóth I. Gy. – Vukovich Gy. (szerk.) *Társadalmi riport 2006*, Budapest: TÁRKI, 183–203
- Turner, W. G. (2006). The role of companion animals throughout the family life cycle. *Journal of Family Social Work*, 9(4), 11–21. https://doi.org/10.1300/J039v09n04_02.
- Volsche, S. – Mukherjee, R. – Rangaswamy, M. (2022b). The difference is in the details: Attachment and cross-species parenting in the United States and India. *Anthrozoös*, 35(3), 393–408. <https://doi.org/10.1080/08927936.2021.1996026>.

Köszönjük a figyelmet!

Szalma Ivett – Pélyi Lóránt – Udvari Orsolya